

Huber Péter: A „Pericope Aldulterae”

A „Pericope Aldulterae” egyike a kevés saját névvel ellátott igeverseknek, a Jn.7:53-8:11 alatt található házasságtörő asszony története.

„53. És mindnyájan haza menének.

8.

1. Jézus pedig elméne az Olajfák hegyére.
2. Jó reggel azonban ismét ott vala a templomban, és az egész nép hozzá méne; és leülvén, tanítja vala őket.
3. Az írástudók és a farizeusok pedig egy asszonyt vivének hozzá, a kit házasságtörésen kaptak vala, és a középre állítván azt,
4. Mondának néki: Mester, ez az asszony tetten kapott, mint házasságtörő.
5. A törvényben pedig megparancsolta nekünk Mózes, hogy az ilyenek köveztessenek meg: te azért mit mondasz?
6. Ezt pedig azért mondák, hogy megkísértsék őt, hogy legyen őt mivel vádolniok. Jézus pedig lehajolván, az ujjával ír vala a földre.
7. De mikor szorgalmazva kérdezik őt, felegyenesedve monda nékik: A ki közületek nem bűnös, az vesse rá először a követ.
8. És újra lehajolván, írt vala a földre.
9. Azok pedig ezt hallván és a lelkiismeret által vádoltatván, egymásután kimenének a vénektől kezdve mind az utolsóig; és egyedül Jézus maradt vala és az asszony a közepén állva.
10. Mikor pedig Jézus felegyenesedék és senkit sem látva az asszonyon kívül, monda néki: Asszony, hol vannak azok a te vádlóid? Senki sem kárhoztatott-é téged?
11. Az pedig monda: Senki, Uram! Jézus pedig monda néki: Én sem kárhoztatlak: eredj el és többé ne vétkezzél!”

Bevallom, mikor először szembesültem azzal a ténnyel, hogy ez igeversek utólagos betoldások kísé csalódottnak éreztem magam, nemcsak azért, mert egyetlen igevers mely Jézus írástudását bizonyítaná, de mert már gyermekkorom óta szimpatikus volt az „aki nem bűnös...” megközelítés.

Az, hogy utólagos betoldás sajnos vitathatatlan. E rész nem lelhető sem a 2.-3. sz.-i papyrusz maradványokon (P66, P75) sem a klasszikusnak számító Codex Sinaiticus, Vaticanus és Alexandricus egyikében sem. A legelső ránk maradt írás mely tartalmazza az 5. sz.-i Codex Bezae.

De ha megfigyeljük, akkor magunk is rádöbbenünk, nincs ott a helye, ahová bebiggyesztették 7:52 közvetlenül folytatódik 8:12-be. A rész nyelvezete, szókincse is eltér az evangéliumétól. Pl. egyedül itt található ezen evangéliumban az „írástudók” szó.

Mennyire hiteles és honnan ered tehát e történet?

A tudtommal legrégebbi említése e történetnek Papiasz (60-139) –tól ered Kaiszareiai Euszebiosz (265-339) tolmácsolásában:

„Lejegyzett egy másik történetet is, egy bizonyos asszonyról, akit sok büntől megvádoltan az Úr elé vittek, és ezt a Héberék szerinti evangélium tartalmazza.” (Egyháztörténet 3.39.17)

A kb. 250 –re tehető Didaszkália:

„De ha nem fogadjátok őt. a megbánót, mert kegyelem nélkül valók vagytok, akkor vétkeztek az Úr Isten ellen; mert nem hallgattok Megváltónkra s Istenünkre, hogy azt tegyétek, amit ő is tett vele ki vétkezett, kit a vének állítottak elébe, s kezébe adva az ítéletet távoznak. De a szívek vizsgálója kérdezte őt és mondá: "Elítéltek-e a vének lányom?" "Nem Úram" felele néki. "Menj el én sem ítélek el" mondá néki.”
(27. fejezet [ii. 24]) (angolból szabadon fordítva)

A kb. 380-ra tehető Apostoli Konstitúciók:

„És mikor a vének egy másik bűnös nőt állítottak elébe, s rá hagyva az ítéletet kimentek, a szívek vizsgálója megkérdezte a vének elítéltek e őt, s a nemleges válasza azt mondta néki "Menj el akkor mert én se foglak elítélni””
(2.3.24) (angolból szabadon fordítva)

Alexandriai Vak Didümosz (313?-398) írja:

„Néhány evangélium elmeséli, hogy a zsidók egy nőt bűnei miatt elítéltek és a szokásos kövezési helyre vitték, hogy megkövezzék. Azt mondják, mikor a Megváltó megpillantotta, és látta hogy azok készek őt megkövezni rászólt azokra, kik követ akartak dobni rá, hagyjátok, hogy az emeljen követ és dobja, ki nem vétkezett.
És senki nem merte megtenni. Amikor megvizsgálták magukat, s rádöbbenek maguk is felelősek bizonyos tettekért nem merték őt megkövezni.”
(Commentary on Ecclesiastes 4.223.6–13) (angolból szabadon fordítva)

A fentiek alapján láthatjuk, hogy a történet ismert volt, s valószínűleg a „Héberok Evangéliumában” volt leírva.

A Héberok Evangéliuma egy az első század végén keletkezett főleg a zsidó keresztények közt elterjedt arámi nyelven írt könyv, mely mára már elveszett, s melyet Szent Jeromos (347-420) fordított görögre és latinra. Csak mintegy 7-8 mások idézetében fennmaradt töredékből kaphatunk kis ízelítőt belőle.

Hogy ki mikor és miért iktatta be a mai helyére a történetet nem ismert. Lehet egy merő véletlen is, ahol a másoló figyelmetlensége írta hozzá egy véletlen bekeveredtet papirusz lap tartalmát, de az is lehet, valakinek nagyon tetszet e pár ige s így csempészte be a már kiforrt kánonba.

Keresztény hitünknek semmiben nem mond ellent így teológiai értelemben nem zavaró jelenléte.

(Las Vegas, 2016.07.06)